

Farmàcia Botta i Baltà

HISTÒRIA
D'UNA FARMÀCIA
CENTENÀRIA

LA MÀQUINA DEL TEMPS

1867-1893 DEL BORN A LA RAMBLA

A la segona meitat del segle XIX, Barcelona viu una època convulsa. Al costat de la lenta agonia de la política, que es debat entre l'Antic Règim i la república democràtica, trobem la Revolució Industrial, l'auge del sector financer, el creixement de la classe obrera i, de retruc, el creixement de la ciutat. És en aquest context quan, l'11 de juliol de 1867, el sr. Pedro Botta i Garí compra una farmàcia del carrer Plateria, 48 (actualment carrer Argenteria, al Born) a la sra. Ana Casadas i Rovís, esposa del farmacèutic Manuel Torres i Prats. És la primera farmàcia de la nissaga Botta-Baltà-Meseguer de què tenim constància.

En el document original, tot ell redactat a mà en fulls cosits, hi podem llegir que la sra. Casadas *"vende todos los géneros, efectos, muebles, utensilios, aparatos de laboratorio y demás pertinencias a la Botica de Farmacia establecida en la casa número 48 de la calle de la Plateria [...] El precio de esta venta es la cantidad de 3.300 escudos, ó sean 33.000 P., de los cuales, en cuanto a 1.700 escudos, ó sean 17.000 P., confiesa la vendedora recibirlos del comprador en buenas monedas de oro y plata en este acto [...] y en cuanto a los restantes 1.600 escudos, ó sean 16.000 P., deberá dicho comprador satisfacerlos, también en monedas de oro ó plata próximamente, dentro el término de tres meses á contar desde día de hoy."*

L'any següent, el 30 de maig de 1868, en Pedro Botta i Garí ven la farmàcia al seu germà Bartolomé Botta i Garí, de 21 anys, titulat i properament doctor en Farmàcia (el 21 de març de 1868 i el 31 d'octubre de 1869, respectivament). D'aquesta manera, en Bartolomé Botta podrà exercir com a farmacèutic i estrenar-se en una farmàcia pròpia. El curiós del cas és que en Pedro Botta li ven "*por 3.200 escudos*", cent menys que el preu de compra, potser en un gest de cortesia per demostrar que, amb la compra-venda, no hi volia guanyar diners.

Però fem un parèntesi per situar els Botta: la primera referència que en tenim és un text en llatí de l'any 1847 expedit per la parròquia de San Cosma e Damiano, del poble d'Alba, al Piemont italià (si bé els Botta vivien 20 km més al nord, a San Damiano d'Asti, segons consta en d'altres documents). El text en qüestió certifica el bateig de Petrus Antonius, fill de Josepho Botta de Michael i Laura Maria Araldi, el 14 d'abril de 1765. Serà aquest Pedro Botta i Araldi qui, anys més tard, s'aliarà amb el revolucionari Garibaldi i haurà d'acabar exiliant-se a Catalunya. D'ell, també en sabem que es va casar amb Maria Palmés, amb qui va tenir 6 fills. Un d'ells, Carlos Botta i Palmés, es va casar amb Margarita Garí: són els pares dels nostres protagonistes, en Pedro i en Bartolomé Botta i Garí.

Ja podem tornar, ara, a la farmàcia del Born. Després que en Bartolomé Botta l'hagi obert, el 14 d'agost de 1869 es casa amb la Dolores Munner i Valls. Tres anys més tard, el 18 d'abril de 1872, en Bartolomé i la Dolores tindran la seva única filla, la Carolina Botta i Munner.

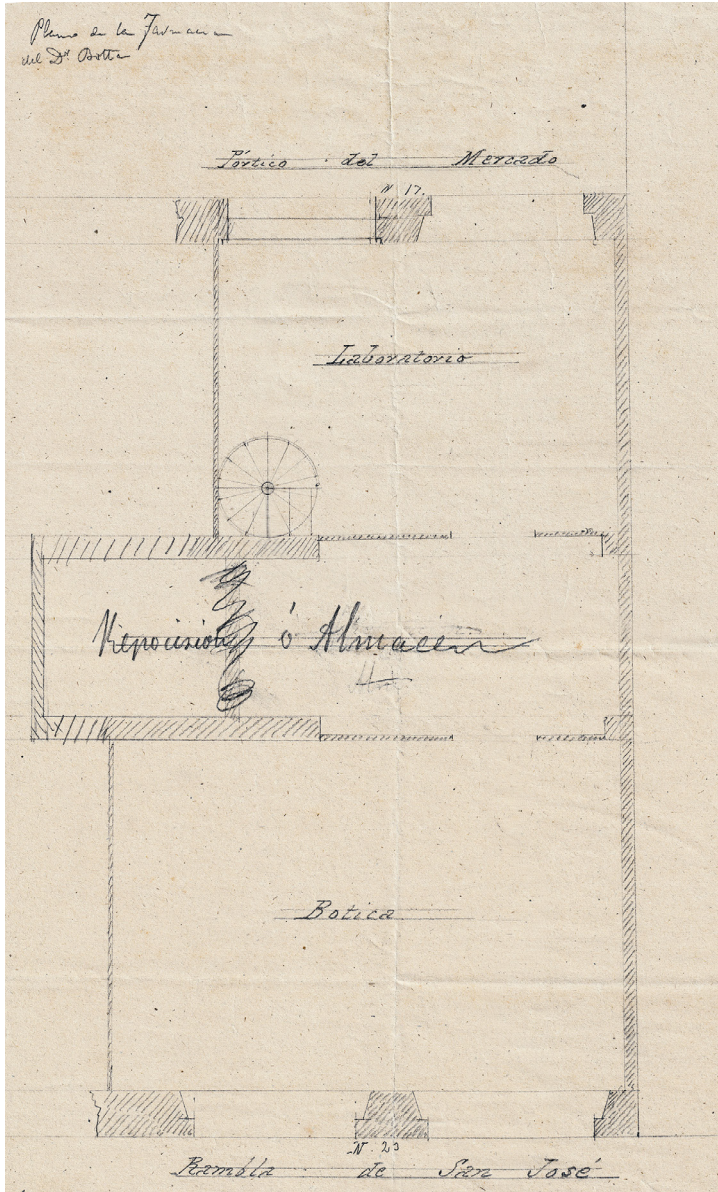
Aquests anys, i paral·lelament al negoci de la farmàcia, en Bartolomé va engregar un negoci d'aigües carbòniques (la *Hispano-Americana*), juntament amb un altre soci. Ens consta, però, que l'any 1875 en va sortir.

Finalment, el 26 de maig de 1883, en Bartolomé Botta deixa la farmàcia del carrer Plateria i entra com a titular a

En la Ciudad de Barcelona: 11 Julio 1867

Ante mi el infrascripto Notario del Colegio de este territorio con residencia en la presente Ciudad y testigos que se nombraron, he comparecido D^{ña} Ana Casades y Rovis, esposa de D. Manuel Torres y Grau, farmacéutico, ambos vecinos de esta Capital, obrando dicha Señora con intervención y expreso consentimiento del nombrado señor, pro, y herederos. Que de su propia y libre voluntad vendes perpetuamente a favor de D. Pedro Botta y Gari, del Comercio de esta ciudad, todos los generos, efectos, muebles, utensilios, ~~aparatos de laboratorio y~~ ~~instrumentos, etc.~~ ~~abstos~~, donas pertenecientes a la Botica de Farmacia y Fabrica de limonadas, gaseosas, curativas, en la casa numero 48. de la calle de la Platería de la presente Ciudad, todo lo cual consta detalladamente en una nota o inventario separado, que firmada por ambos contrahentes, se entrega al comprador. Presentece todo lo referido a dicha D^{ña} Ana Casades

Contracte entre Pedro Botta i Gari i Ana Casades i Rovis
per la compra de la farmàcia del carrer Plateria 48, l'any 1867.



Plànol de la farmàcia
de Rambla Sant Josep, 23.

la *Farmacia del Siglo* de la Rambla Sant Josep, 23 (actualment 91, al Pla de la Boqueria). Es tracta d'un negoci propietat dels *Hijos de José Vidal y Ribas*, dos germans que ostentaven una de les majors fortunes de Barcelona. Amb ells, s'associarà mitjançant la filial *Munner, Botta, Oliver y Compañía*:

"La sociedad Hijos de José Vidal y Ribas, dedicada al comercio de drogas, tiene abierto un establecimiento de ellas en la casa n° 23 de la Rambla de San José de esta ciudad. Y deseando recompensar a sus dependientes [José Munner i Farrés –ben probablement parent de la Dolores Munner i Valls, la dona d'en Bartolomé Botta– i Benato Oliver i Raventós] por su buen comportamiento ha propuesto, atendidos sus merecimientos, asociarles en el negocio que se hace en dicho establecimiento, en unión al mismo tiempo con don Bartolomé Botta, lo que han aceptado."

D'aquesta manera, en Bartolomé Botta passa de treballar en una zona laberíntica i antiga com era el Born (cal tenir en compte que la Via Laietana no s'obrirà fins a l'any 1908) a establir-se al punt més modern i adinerat de la ciutat, al costat del Liceu i la Boqueria. Just al pis de sobre, viurà amb la seva dona, la Dolores Munner i Valls, i la seva filla, la Carolina Botta i Munner.

Una pintoresca carta del 30 de juliol de 1883 deixa constància tant de l'èxit del negoci com dels desitjos de prosperitat a la nova ubicació. Qui l'escriu és Jaime Munner i Valls, germà de la Dolores Munner, i l'envia ni més ni menys que des de Cuiabá, un poble remot del mig del Brasil:

"Carísimos hermanos, sirve ésta para saludaros deseando os encuentre con perfecta salud como la mía, a Dios Gracias."

Por el correo anterior escribí a Clemente y a Ricardo, por cuya razón creo no estáis escasos de noticias mías, así como espero que vosotros seréis constantes en escribirme para gozar del grato placer que tengo en recibir carta de mis hermanos.

Nuestro amigo Maximiliano todos los días me habla de Barcelona y por consecuencia de vosotros, recomendando siempre os salude de su parte, y ansiado para voltar en Europa a fines de este año. Este mi amigo no sabe como gastar la plata y su placer es viajar, y esta vez dice que no sale de Cuiabá sin llevarme junto con él, para ver la España y después visitar toda la Italia. En fin, que sobre cualquier determinación a resolver os escribiré anticipadamente.

Estimaré muchísimo que la nueva farmacia sea para vuestra felicidad, ganando oro como lluvia pues según Maximiliano es muy concurrida y os promete un buen futuro; por lo que os felicito cordialmente de mi parte.

Yo continúo aquí sin dedicarme a negocios de ninguna cualidad para ser más fácil y repentina mi salida cuando fuer ocasión, de modo que con la llegada de mi amigo Maximiliano he pasado 2 meses con él, y en su casa, auxiliándole a vender y marcar los precios de sus mercaderías que trajo de Europa. Tengo reservado para tu querido Botta una gran cabeza de ciervo con lindas astas que trajeron unos exploradores y que luego recordé que es un objeto lindo para ser colocado en una farmacia o droguería. He de ver si puedo alcanzar una también para nuestro hermano Pedro.

Me parece que Carolinita me pidió un loro que también he de llevarle, pues aquí tenemos especialidad en este género. Las dificultades se presentan únicamente en el viaje por dos motivos y son, morir o ser robado."

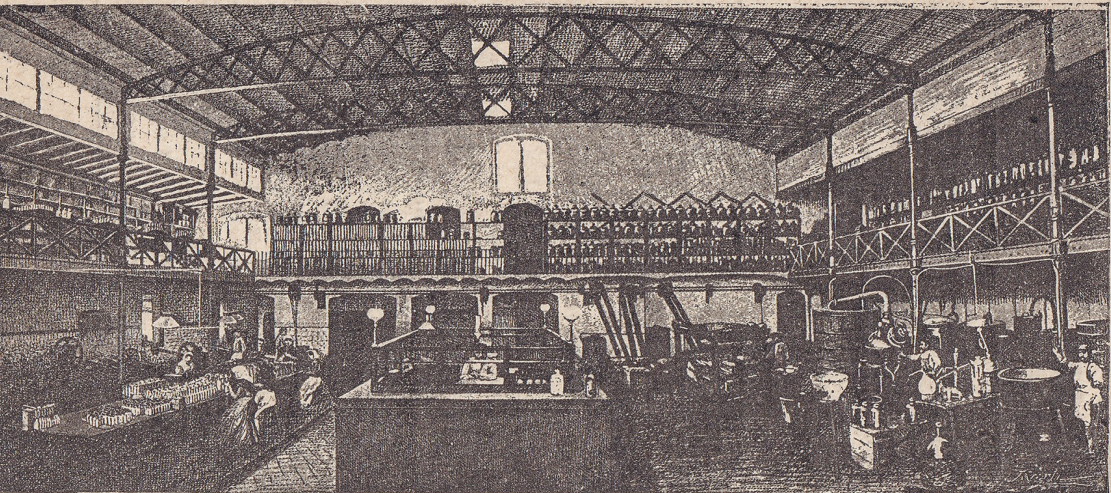
Al cap de quatre anys, el 30 de juny de 1887, en Bartolomé Botta s'associa amb un altre farmacèutic, en Francisco Pau i Rogent, i els mateixos *Hijos de José Vidal y Ribas*, i formen una altra societat filial, la *Botta, Pau y Compañía*. A través d'aquesta, crearan i gestionaran el *Laboratorio General de*



Cendrer publicitari de 3 farmàcies associades als Hijos de Vidal-Ribas, entre elles la del dr. Botta.

Farmacia, destinat a “la fabricación de productos químicos y farmacéuticos, alimenticios, perfumería y aquellos otros que consideren oportunos, y la venta al por mayor y menor [...] en España y Ultramar”. Inicialment, el capital és de 10.000 pesetes, però sembla que el negoci va bé, fins al punt que, l’any 1891, n’hi afegiran 90.000 més.

Mentrestant, la història política i social del país es va tensant i, la nit del 7 de novembre de 1893, irromp brutalment al Liceu: l’anarquista Santiago Salvador llança dues bombes a platea i provoca vint morts i més d’una vintena de ferits. Situada a quatre passes del Liceu, la farmàcia d’en Bartolomé Botta, que estava oberta dia i nit (com totes, a



BOTTA, PAU Y COMPAÑÍA.—Barcelona.

Portada d'un díptic del Laboratorio General de Farmacia.

l'època), esdevé un ambulatori improvisat i atén els primers ferits.

Però tornem al 30 de juny de 1887. Aquest dia, com hem vist, els *Hijos de José Vidal y Ribas* escripturen la societat del *Laboratorio General de Farmacia* amb en Botta. Però també signen un altre document que ens presentarà el següent protagonista de la història. Es tracta d'un acord per incorporar cinc socis a una altra farmàcia (la Farmàcia Vehil) que els Vidal-Ribas tenen a la plaça del Born, 8 (cantonada amb Vidrieria, 2-4). Els socis seran Benato Oliver i Raventós (que aporta un capital de 46.923 reals), Jose Munner i Farrés (el dependent que ja havíem trobat a Rambla Sant Josep, que aporta 23.846 reals), Baldomero Serra i Talladas (amb 26.923 reals), José Vis i Roura (amb 16.923 reals) i Joan Miquel Baltà i Junyent (amb 76.923 reals). Aquest darrer serà el nou

titular d'aquesta farmàcia (que passarà a dir-se Farmacia Baltà) i, amb ell, continuarà el fil del nostre relat. Vegem-ho.

En Joan Miquel Baltà i Junyent va néixer l'any 1861 en una família notable de Vilafranca del Penedès. El 4 de novembre de 1885 es va titular en Farmàcia i, dos anys més tard, el trobem en aquest document dels Vidal-Ribas, exercint de farmacèutic al Born. El fet és que, ben aviat, en Joan Miquel Baltà coneixerà la Carolina Botta i Munner, la filla del nostre farmacèutic Bartolomé Botta (i la destinatària del lloro, que deia aquella carta del Brasil), i s'hi acabarà casant a l'església de Nostra Senyora de Betlem, el 26 de novembre de 1891. Al principi, viuran plegats amb els pares de la Carolina al Pla de la Boqueria, i serà allà on tindran els quatre fills: en Miquel Arcàngel Baltà i Botta (químic i farmacèutic, estretament vinculat als moviments catalanistes), la Dolors Baltà i Botta (que més endavant es casarà amb l'escriptor Alfons Maseras), la Isabel Baltà i Botta (de qui en sortirà la línia successòria de la farmàcia, com veurem) i en Josep Maria Baltà i Botta (que morirà amb només dos anys, el 1910). Més endavant, tots plegats es traslladaran a viure al carrer Consell de Cent, 295 (actualment 323).